HAKKA SAYGI AHDE VEFA

HÜR BİLEK

YIL: 1. — SAYI: 12 İDAREHANE: ANKARA CADDESİ İZZETTİN HAN No. 22 Tel: 21648 CUMARTESİ 24 TEMMUZ 1948 FİATI 10 KURUŞ

LOZAN'IN DEĞERİ

Lozan, büyük bir eserin ancak bir sahifesidir

İsmet İNÖNÜ

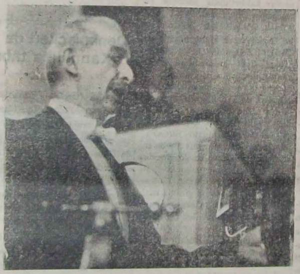
Bundan 25 sene evvel Anadolunun bağrında bizi kuşatmış olan kuvvetli düşman ordularını yenmiş ve bu galibiyeti devletler camiası arasında muteber bir mevkie çıkarmak için Lozan'a gitmiştik. Orada da bizi garbın en hünerli en bilgili ve tecrübeli diplomatları kuşatmıştı. Anadoluda meydan muharebeleri kazanan bir asker şimdi de Lozan siyasi meydan muharebelerini kazanmak vazifesile mükellef kılınmıştı.

Bundan 25 yıl önce 24 - Temmuz - 1923 yılında Lozan sulh masası etrafında aylarca süren ve muhtelif kesintilere uğrayan müzakereler nihayete ermişti. Saat 3 ü 5 dakika geçe fevkalâde şekilde tezyin edilmiş olan konferans salonundaki manzara şu idi: İsviçre hükûmeti namına Konfederasyon reisi mösyö Scheurer ve reis vekilleri, hokka ve kalemleri taşıyan bir merasim hademesi ile içeri giriyorlar. Ayağa kalkılıyor. Gelen heyet masanın etrafında yerini alıyor. Reisin imzaya daveti üzerine, konferans umumi kâtibi mösyö Massigli yerinden kalkarak İsmet Paşaya doğru geliyor, kendisini selâmlıyor ve:

— Buyurunuz, evvelâ zatı devletiniz imza edeceksiniz. diyor.

Türkiye devleti Başmurahhası İsmet Paşa, yerinden kalkıyor, ortadaki masaya doğru yürüyor. Masanın tam ortasında duruyor. Sağ elini Jaquette a Toile'inin cebine götürerek oradan renkli bir mahfaza çıkarıyor, açıyor, içinden bir altın kalem alıyor ve Gazi Mustafa Kemal'in muahedeyi imzalamak üzere kendisine gönderdiği tarihi kalemle, ayakta, biraz eğilerek umumi kâtip Massigli'nin önüne koyduğu muahedeyi imzalıyor.

İşte bu imza ile, Osmanlı İmparatorluğu tasviye edilmiş ve yeni Türkiye devleti kurulmuş oluyordu.

Lozan Kahramanı İsmet İnönü

İki birlik arasında yaklaşma

Sabahattin SELEK

Bundan bir ay kadar evvel San Franssikoya gidecek işçi ve işveren delegeleri seçimi için bölge çalışma müdürlüğünde teşkil edilen seçim heyeti, işçi ve işveren üyeleri konuşurlarken, birlikleri arasında bir münasebet tesisini düşünmüşler ve kararlaştırdıkları gibi her ikisi de bu güzel fikri birliklerine teklif etmişlerdir.

Bu iyi başlangıç bugün kuvveden fiile çıkarılmak üzeredir. İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ile İstanbul Sanayi Birliği yönetim kurulları, işçi ile işveren arasında çıkacak ihtilâfları kendi aralarında halletmek üzere anlaşmış bulunuyorlar. Bunun için de iki taraftan üçer kişilik bir tahkim komisyonu teşkil edilmiştir. Komisyonun ilk toplantısını geçen hafta yaptığını gazete haberlerinden öğrenmiş bulunuyoruz.

İş hayatının tanzimi, bilindiği üzere Devlet eliyle veya işçi ile iş verenin karşılıklı temasları ile mümkündür. Gerçi devletimiz iş hayatının tanzimi meselesini üzerine almış bulunmaktadır. Fakat bu hiç bir zaman işçi ile iş verenin karşıkarşıya gelmesine mâni teşkil etmez. Esasen anlaşmanın makbul olanı da budur. Sendikalar kanunu çıktıktan sonra artık işçi ve işverenler teşekkül olarak karşı karşıya gelmiş bulunmaktadırlar. Bugün memleketimizde elli kadar işçi sendikası ve ancak iki iş veren sendikası kurulmuştur. Bu rakamlar gösteriyor ki iş verenler teşkilâtlanmak ihtiyacını işçi kadar hissetmemektedirler Fakat sendikalar yalnız mensuplarının meslek menfaatlerini koruyacak kısır teşekküller değildir. En az bunun kadar iş hayatının tanziminde de rolleri olacaktır.

Tam mânasiyle sendika manzarası arzetmemekle beraber, Sanayi Birliği İşçi Sendikaları Birliğinin muadili bir teşekkül olarak iş hayatının tanzimi ile ilgilenmekle büyük bir anlayış göstermiştir. İşçi ile iş veren hiç bir zaman birbirinin düşmanı, hasmı canı değildir.

(Devamı 2 nci sayfada)

CÜCENMECE YOK!

Bakanlıkta istihsal düşük

Memlekette istihsalin arttırılması için çeşitli tedbirler alınmak isteniyor. Bu bahiste en çok söylenen söz de (kalifiye işçi yetiştirmek) ve (iş hayatını tanzim etmek) tir. Şüphesiz, istihsal vasıtalarının ve usullerinin islâhı da şarttır.

İş hayatının tanzimi ve kalifiye işçi yetiştirilmesi işi ile 3 sene evvel kurulan Çalışma Bakanlığı meşgul olmaktadır. Fakat, bizzat bu Bakanlıkta istihsal o kadar düşüktür ki, bir kanunun 5 maddesinin tadili 6 ayda hazırlanıyorr.

Teklif ediyorum: Yeni bir Bakanlık kuralım, Çalışma Bakanlığında istihsalin artmasını temin etsin. Meselâ: Kalifiye Bakan, Kalifiye Umum müdür, Kalifiye müdür, kalifiye müfettiş yetiştirsin!

NOKTA

Adana Millî Mensucat Fabrikası

Sendikacıları işten çıkarıyor

Adana (Özel) — Sendika mensubu işçiler, Adana Millî Mensucat Fabrikası tarafından büyük bir tazyike maruz bulunmaktadırlar. Bir çok işçiler muhtelif bahanelerle ya işten çıkarılmışlar veya tazyik neticesi işten çekilmiye mecbur bırakılmışlardır. Bu arada Sendika Başkanı Nüsret Anafarta ile idare heyetinden Hüseyin Albaş, Salih Karaaslan, Recep ve Niyazi Solmaz'ın işlerine nihayet verilmiş, Cemal Peçenek ile Ali Sungurtekin işten ayrılmağa mecbur kalmışlardır.

Pilevne savaşının 71 inci yıldönümü

Kırklareli 23 (a.a.) — Plevne savaşının 71 inci yıldönümü münasebetile dün Halkevinde yapılan toplantıda, bu büyük savaşta Türk şehametinin dünya çapında âbidesini yaratmış olan kahramanlarımızın hâtıraları anılmış ve şehitlerimiz taziz edilmiştir.

Tekel Bakanı Erişirgil

Dün Birlik Merkezinde Yönetim Kurulu ile görüştü

Bir haftadanberi şehrimizde bulunan ve Bakanlığına ait tetkiklerde bulunan Tekel Bakanı Sayın Erişirgil, işçi meseleleriyle de yakinen ilgilenmektedir, Tekel'e ait Cibali Sigara ve kutu fabrikalariyle, Bira, İspirto, Likör ve Konyak fabrikalarını ve yaprak tütün depo ve bakım evlerini gezmekte ve tetkikler yapmaktadır. Dün ilk olarak kutu ve sigara fabrikasını gezmiş ve İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinin daveti üzerine akşam saat 19 da Birlik merkezini şereflendirerek işçilerle bir hasbıhal yapmıştır.

Bu münasebetle Birlik Yönetim Kurulu, Cumartesi günleri yaptığı mutat toplantısını bu hafta Cuma gününe almıştır.

Bakan işçileri teker teker dinlemiş ve kendilerine tatmin edici cevaplar vererek Sendikaların ehemmiyetini belirten bir konuşma yapmıştır.

Emin Erişirgil

Milletlerarası çalışma teşkilâtı İdare meclisine üye olduk

Ankara (Özel) — Türkiye Cumhuriyeti San Fransisko ahitnamesi icabından olarak Milletlerarası Çalışma Teşkilâtına dâhil bulunmaktadır. Memnuniyetle haber aldığımıza göre bu defa San Fransiskoda toplanmış olan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Türkiye devletini bu teşkilâtın idare meclisine üye seçmiştir. Milletlerarası teşkilâtta bu kadar ileri bir mevkie geçen Türkiye hükûmetinin işçi mevzularında da gereken hassasiyeti göstermesini bekleriz!

İş hayatının tanzimi icin

Çalışma Bakanlığı faaliyete geçti

Komisyonlar; kanunlar, tüzükler üzerinde çalışıyorlar

Ankara (özel) — İş hayatının tanzimi için Çalışma Bakanlığında çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmaları iki esasta toplıyabiliriz:

1. — Kanun hazırlamaları ve kanunlarda yapılacak değişiklikler.

2. — İş Kanununda yazılı tüzüklerin hazırlanması.

Kanun çalışmaları şu şekildedir:

a) İşçimizi yakından ilgilendiren ve uzun zamandanberi çıkarılacağı söylenen ihtiyarlık sigortası kanun tasarısı son şeklini almış bulunmaktadır.

b) İş mahkemeleri kurulmasını sağlıyacak ve işçilerle işverenler arasındaki ferdi münasebetleri düzenleyecek olan çok önemli kanun tasarısı da Çalışma Bakanlığınca ana hatları itibariyle hazırlanmış olup Adalet Bakanlığının da mütalâası alındıktan sonra önümüzdeki toplantıya kadar B.M.M.ne sunulacaktır.

c) Diğer taraftan İş Kanununun bugünkü ihtiyaçlara göre değiştirilmesi gereken maddeleri üzerindeki çalışmalar bitirilmiş gibidir.

İlk partide değişecek maddeleri bundan evvelki nüshada bildirmiştim.

İşçileri yakından ilgilendiren mühim tüzükler de şunlardır:

Ağır ve tehlikeli işler tüzüğü Danıştay Genel Kurulunda onaylanmıştır.

Malûllük Baremi tüzüğü ise Danıştay 1 inci dairesince incelenerek kabul edilmiş, genel kurula gönderilmiştir.

Ayrıca İş Kanununun 16 ncı ve 25, 58, 61 ve 62 nci maddeleri gereğince çıkarılması icabeden işyürütümünden doğma hastalıklarla 15 günden az süren işgörmezliklerin ilk üç gününde verilecek yevmiye işverenlerce müşterek sağlı ktesisleri kurulması, kreşler, çocuk yuvaları açılması ve gebelerin korunması ve tedavileriyle hangi hastalıkların ne kadar sürdüğü takdirde iş akdinin feshedilebileceği hakkındaki tüzüklerle asgari işçi ücreti 55 inci maddeye göre çıkarılan mesleki hastalıklar tüzüğünün tevsii işi ik-

İŞÇİ SİGORTALARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Cemal Kiper tayin edildi

Uzun müddetten beri münhal bulunan İşçi Sigortaları Genel Müdürlüğüne Doktor Cemal Kiper tâyin edilmiştir. Doktor Cemal Kiper, Sağlık Bakanlığı tarafından endüstri hekimliği tahsili için Amerikaya gönderilmiş, Sağlık Bakanlığında mütehassıs olarak çalışmıştır. İş ve sanayi hıfzıssıhhasına dair Türkçe ve İngilizce müteaddit makale ve eserleri vardır. Sayın Kiperi tebrik eder, yeni işinde başarılar dileriz.

Hâdiseler karşısında

Yaz ortasında içimize kara kışın derdi çöktü

Harb bitip de yollar biraz açılır açılmaz tüccarlar var kuvvetleriyle dışarıdan mal getirdiler, depolar yığıldı, ambarlar tepeleme doldu, hattâ bir aralık bir lâf bile çıktı: İstanbul gümrüklerinde öyle mal birikmiş ki rıhtım yığılan malların ağırlığından çökecekmiş! İnsanın (Keşke çökseydi!) diyeceği geliyor. Bilhassa dokuma mamullerinin çeşitlisini getirip yığdık. Harb içinde bir arşın bezin arkasından kırk kişi koşardık. Tüccarlarımız bu hep böyle gidecek sandılar, veryansın deyip mal getirdiler. Ama harb bitince Allah herkese bir akıl verdi, hele bakalım harb bitti, ortalık açıldı, biraz sabredelim dediler. Alışveriş durdu, işin havı tersine döndü. Piyasa durgunlaşınca fabrikalar da (Ne olur ne olmaz, belki mamullerimizi satamayız!) dediler, derhal imalâtı durdurdular, şu fabrikadan 50, ötekinden 100, berikinden 500, işçiye yol verilmeğe başlandı.

İşçi dediğinin zaten nafakası günlüktür. Kazandığını o gün yer, hattâ çoğu borçludur bile! Harb içinde mensucat işi altın madeni idi. Kazmayı toprağa vur, bir karış kazınca altın çıkardı. Ama bu kazançtan işçiler faydalanamadı. Onlar yine ancak günlük nafakalarını çıkaracak kadar kazanabildiler, bir kenara üç kuruş koyamadılar.

Bugün İstanbul binlerce işsizle doludur. Bunların hali ne olacak? Şimdi yazdır, olup gidiyor, biraz ekmek, iki domates, karnı doydu gitti. Ama üç aya kalmadan İstanbulun meşhur karayelleri, poyrazları esmeğe başlıyacak. Odun ister, kömür ister. Günler kısadır, dışarıdan kazanç olmaz. O zaman domates de turfanda olur, işçi bir kuru ekmeğe kalacak, hem de odunsuz, kömürsüz, evinde titriyerek!

Halbuki memleketin başka taraflarında işçiye belki ihtiyaç vardır, meselâ madenlerde, tarım işlerinde, bayındırlık işlerinde işçi sıkıntısı çekiliyor. Devlet bunu tanzim edemez mi? Bir davransa elbette eder, devlet bu! Ama gidişata bir bakıyorum, edemez! diyorum. Keşke hâdisat beni utandırsa! Açık söyliyeyim, yaz ortasında içime karakışın derdi çöktü!

T. SEVEN

Ankara garsonlarının yüzde on meselesi hâlâ hallolunmadı

Ankara (Özel) — Ankara bölge çalışma müdürlüğünde garsonlarla lokanta ve otel sahipleri arasındaki ihtilâfın halli için yapılan toplantıların daha arkası alınamamıştır.

Yemek hesaplarına yapılan %10 zamların garsonlara verilmesini büyük lokantalar kabul etmiş görünmektedirler. Bazı lokantalar %10 ları doğrudan doğruya garsonlara verecekler, %10 ların bazan az bazan çok olduğu yerlerde de garsonlarla lokanta sahipleri anlaşmışlardır. Bunlar garsonlara muayyen ve yeter derecede bir ücret veriyorlar. Fakat işin en çetin tarafı %10 garson ücretini hesap puslalarına zammetmiyen birçok lokantalardaki garsonların durumudur. Bu zavallılara günde 1 lira ücret verilmektedir. Garsona müşteri bahşiş verirse veriyor, vermezse garsonun kazancı bu bir lira gündeliğe inhisar ediyor. İşte bunların ücretlerinin artırılması görüşmelerin özünü teşkil etmektedir. 2 temmuzda bölge çalışma müdürlüğünde bir toplantı olmuş, 9 temmuzda daha birçok lokanta sahibinin iştirakiyle bir ikinci toplantı yapılmış, garsonlar sendikası garsonlara verilmesi gereken asgari ücreti gösterir bir listeyi sunmuş fakat, patronların bazıları buna itiraz etmişlerdir.

Lokanta sahipleri kendi aralarında görüşecek 19 temmuzda tekrar çalışma müdürlüğünde garsonlar sendikası mümessilleriyle toplaşacaklardır. Garsonlara verilecek asgari ücret tayin edilirse garsonlar da ehliyetlerine göre sınıflara ayrılacaktır ve Belediye ehliyetsiz garsonların çalışmasına müsaade etmiyecektir.

Ankara garsonlar sendkası işçi haklarının aranmasında örnek olacak bir faaliyet göstermektedir.

Ereğli kömür havzasında istihsal artıyor

Zonguldak vilâyetinde geçen seneye kadar mecburi işçilik yâni ücretli iş mükellefiyeti usulü tatbik edilmekte idi. Ulus ve Zafranbolu kazaları hariç olmak üzere vilâyetin bütün erkekleri askerlik hizmeti gibi mecburen maden ocaklarında çalıştırıldı. Bu kötü usulün kaldırılması yolunda gazetemizin kurucusu eski Zonguldak Milletvekili Doktor Rebii Barkın'ın ne kadar gayret sarfettiğini Zonguldak halkı bilirler. Mükellefiyet kaldırıldığı zaman kömür havzasına işçi gelmiyecek, istihsal duracak, memleket batacak diye ne kadar propaganda yapılmıştı. Bir senedenberi Zonguldakta mükellefiyet denilen orta çağ usulü kaldırılmıştır. Buna rağmen istihsal ne durmuş, ne de eksilmiştir, bilâkis artmaktadır.

1947 yılı 23 mayısındaki günlük istihsal 12292 tondur. 1948 senesi 23 mayısında ise günlük istihsal 12595 tondur. Geçen seneye nazaran bir günde 302 ton fazladır.

1947 haziranının ilk 15 günündeki istihsal mikdarı 172810 ton, 1948 haziranının ilk 15 günündeki mikdar ise 185816 dır ki geçen senenin on beş günü ise bu senenin 15 günü arasında tam 13000 ton istihsal fazlası vardır.

(Arkası sahife 4 te)

İstanbul Mahdut Sorumlu Küçük Dokumacılar Kooperatifi kuruldu

İstanbulda mevcut motörlü küçük sanat dokumacıları birleşerek mahdut sorumlu bir kooperatif kurmuşlardır. Başkanlığa Celâleddin Edige, başkan vekilliğine Murat Belikent seçilmişlerdir. Osman Ertem, İbrahim Abay, Ali Kermen, Reşat Ozan, Halil Berberoğlu da idare heyeti üyeliğine seçilmişlerdir. Kooperatifin merkezi Mahmutpaşa; Bizciler sokak Uğurlu handadır.

Kooperatife muvaffakiyetler ve uzun ömürler dileriz.

Deniz işçileri de İş Kanununa tâbi olacak

Ankara (Özel) — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtında üye olan devletimizin vapur tayfası, lostromo, ateşçi vesaire gibi deniz işçilerinin de diğer sanayi işçileri gibi iş hukukundan faydalandırılması hakkında beynelmlel bir sözleşme kabul ettiği malûmdur. Çalışma Bakanlığı şimdi bu sözleşmeyi, tasdik için Büyük Millet Meclisine sevk etmiştir. Bilindiği üzere deniz işçileri bugün İş Kanunundan faydalanamamaktadırlar. Sözleşme Meclis tarafından tasdik olununca bunun filiyat sahasında görünmesini temin edecek hükümlerin ihdası için İş Kanununun tadili iktiza edecektir.

HAFTANIN YAZISI

İşin püf tarafı

Her işin bir püf tarafı vardır. İş[illegible] dâvasının da çeşitli cepheleri arasında öyle hususiyetlerine rastlamaktayız [illegible] çok defa basit telâkki ettiğimiz tef[er]ruat diye üzerinde durmak istemediğimiz bu hususlar dâvanın özünü teşkil eder, yâni bu işin püf tarafıdır. Geçen cumartesi akşamı Beykoz Deri ve Kundura sanayii işçileri sendikası müsamere tertip etmişti. Sendikalar arasında âdet hükmüne geçtiği gibi bu sendika da başka semtlerdeki arkadaşlarına davetiyeler göndermişti. Dört kişilik bir grup halinde müsamere akşamı Üsküdara geçtik, ve bir taksiye atlayarak saat 10,5 da Beykoza varabildik. Araba bir sinema bahçesi önünde durduğu zaman şoför hayrette kalmış olacak [illegible] bize sordu:

— Nereden geliyorsunuz?

— Eyüpten.

— Bu müsamere için mi geldiniz?

Biz gülerek «Evet!» cevabını verdik.

Şoför işin püf tarafını anlıyamamıştı ve arabasını çalıştırırken dudaklarının arasından şu sözler dökülüyordu:

«— Eyüpten Beykoza... Bu kadar t[a]lâş bir müsamere içinmiş.»

Gece müsamere bittikten sonra b[izi] karşıya geçirecek motör mevcut olduğu halde Beykozlu arkadaşlarımızın ısrarlarına dayanamıyarak geceyi orada geçirdik. Ertesi gün kalabalık bir kafile halinde otöbüslerle Karakulak suyunun menbaına gittik. İşçi meselelerinden, dertlerinden konuşuldu. Şakalar yapıldı. Gezildi. Eğlenildi. Hoş bir gün geçirdik. Oradaki samimiyeti görseydiniz göğüsleriniz kabarır belki de gözleriniz yaşarırdı. Düşünüyordum: Eyüpteki işçi ile Beykozdaki işçiyi birbirine bu derece yaklaştıran sihirli kuvvet nedir.

Evet, biz Türkler misafirperver insanlarız. yalnız, gece yatısına kalmak için iki taraf arasında uzun yılların tesis ettiği bir dostluk veya akrabalık lâzımdır. Dört kişiyi ısrarla evinde yatıran, yedirip içiren, oruçlu ihtiyar annesini bir sürü külfete sokan bir işçinin gösterdiği bu samimiyetin kıymetini tayin edecek bir ölçü bulamıyorum.

Karakulak suyunun başında arkadaşlarıma bu hislerimi açtığım zaman bi[ri] dedi ki:

— Ben bir buçuk sene evvel Fesha[ne] fabrikası için kundura seçmek üzere Beykoza gelmiştim. Fabrikada iki saat kaldım, hiç bir işçi arkadaş ile tanışmak imkânını bulamadan döndüm. İşte Eyüpteki işçi ile Beykozdaki işçinin aralarında bu samimiyeti yaratan kuvvet sendikalardır.

Sendikalar şimdiye kadar ne yaptılar diye soranlara en güzel cevap Beykozda geçirdiğimiz bir gece ve Karakulak suyunun başında yapılan samimiyettir.

Tanışmaktan ve birbirimizi sevmekten ne çıkar diye düşünenler bulunabilir. Hemen şunu söyliyeyim ki dâvanın püf tarafı budur. Beykozda müşahede ettiğim samimiyet ve bağlılık bütün işçi arasında yayıldığı gün dâva halledilmiş olacaktır.

S. SELEK

Anketimiz

İşçi dâvasına hizmet için intişar eden Hürbilek, dâvanın en mühim konusu üzerinde işçilerin fikirlerini yaymak ve bir netice çıkarmak maksadiyle, bir anket açmıştır.

Sualimiz şudur:

Türk işçisinin kalkınması ve refeha kavuşması için mutlaka yapılması gereken en önemli iş, sizce hangisidir?.

Suale kısaca herkes cevap verebilir. Alacağımız cevapları peyderpey neşredeceğiz.

Sendikalar etrafında toplanmak ve birleşmek, ve medeni haklarını kullandığı gün kabil olduğu kadar Büyük Millet Meclisine haklarını müdafaa edebilecek işçi milletvekili sağlamaktır.

İstanbul İşçi Sendikaları Birliği
Başkan vekili
SÜREYYA BİROL

İşçi çalışma gücünü kaybettiği gün ona mazisini aratmıyacak mesut günlerin sağlanması.

OSMAN MERİÇ
Mensucat işçisi

Kaybolan itimadı iade etmek ve işçi hakkını bu memlekette en ileri bir dâva olduğunu gördüğümüz gün işçi kalkınması halledilmiş demektir.

RIZA DURAK
Matbaa işçisi

İki Birlik arasında yaklaşma

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Bugüne kadar iş verenlerin işçi sendikalarından çektiklerini görüyorduk. Artık bu teşebbüsten sonra Sanayi Birliğinin hakikati bilmeyen iş verenlere işçi sendikalarının mahiyetini anlatacaklarından eminiz. İşçi sendikaları da bu suretle karşılarında münferit iş verenleri değil sanayi birliğini bulacak ve fena zihniyetli iş verenlerle mücadele etmek külfetinden kurtulacaktır. Velhasıl hayırlı ve yerinde bir teşebbüsün şahidi olarak çok memnunuz. İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ile İstanbul Sanayi Birliğini tebrik eder bunun güzel bir örnek olmasını temenni eyleriz.

Sabahattin SELEK

Çalışma Bakanlığı faaliyete geçti

(1 inci sayfadan devam)

mâl edilmiş ve iş teftiş ve denetleme tüzüğü de esaslı incelemelerle hazırlanmış ve Bakanlıklardan çağırılan mümessillerin iştirakiyle teşkil edilen komisyonlarda tetkik edilmektedir.

Devlete ait işletmelerde çalışan işçi ve hizmetlilerin asgari ücretlerini belirtmek, ücretleri adil bir bareme bağlama kve primlerle yapılan sosyal yardımları âhenkleştirmek konusu da Çalışma Bakanlığınca ele alınmış ve bunun için de bütün bakanlıklardan gelen mümessillerle Çalışma Bakanlığında üç toplantı yapılmıştır.

İşletmelerin bulunduğu mahallerin belediyelerince asgari geçim hâdlerinin tesbitinden sonra kesin karar verilmek üzere gerekli malûmatın toplanmasına başlanmıştır.

Çin işi, Japon işi, Bunu yapan bir kişi.

Asgarî işçi ücretleri ve ücret tarifeleri

— Baş tarafı 1 inci sayfada —

Hususi işletmeler için asgari ücret tesbitinin, daha karışık ve güç bir iş olduğu meydandadır. Çünkü bu gün[kü] durumda işçi ücretleri, serbest akitle tesbit olunduğundan bu alandaki bir devlet müdahalesinin, sermaye sahipleriyl e liberal ekonomi tarafları çevrelerde, büyük fırtınalar kopacağı muhakkaktır. Buna rağmen çalışma hayatının, devletçilik [illegible] için en esaslı tatbik sahası olduğunu ve C.H.P. nin bedeni ve fikri emeği istismardan koruma prensibini göz önünde bulundurarak umumiyetle işçi ücretlerinde devletin nâzım bir rol oynaması, sosyal politikamızın değişmez bir esası kalmalıdır.

İstanbul Bira Fabrikası

Fabrikaya ilâve edilen yeni malt dairesi, taşına, çimentosuna, makina ve demirlerine kadar Türk malı ve Türk işçisinin eseridir.

A. HAMİ

Türkün mucizeli, yaratıcı kudretini kitapler misalleri ile uzun uzun anlatırlar Bunları her Türk zevk ile gurur ile okur. Maziyi gözlerimizde canlandırmağa çalışırken derin bir haz duyuyoruz. Ben modern sanayiin dev makinelerle yapabildiği cihazları Türk işçisinin en iptidai vasıtalarla yarattığını İstanbul Bira Fabrikasında gözümle gördüm.

Sıcak ve bunaltıcı bir gündü. Fabrikanın kapısı önüne gledidiğim anda bir barda kbuzlu bira içmiş gibi serinlediğimi hissettim. Hele, Sendika Başkarı Nizamettin Yalçınyuva, eski malt dairesinin kapısında samimi çehresi ile görününce, kendimi eskidenberi tanıdığım çalışkan bir aile muhitinde zannettim.

Sendika Haysiyet Divânı Başkanı Recep Bükerman işbaşında

Bay Müdür işçilerine gösterdiği alâkayı benden de esirgemedi. İşletme şefi Bay Sabahattin Güvenen ile Fabrikayı gezmeme müsaade etti. Bay Sabahattin yeni kurulan fabrikanın makinelerinin yapılmasına bizzat nezaret etmiş genç bir makinisttir.

Bir mukayese yapabilmek için evvelâ eski arpa - malt dairesini gezip sonra yeni yapılan binayı gördük. Bira fabrikasına ilâve edilen bu yeni yapı taşıra, çimentosuna, makinelerine ve demirlerine kadar Türk malı ve Tükr işçisinin eseridir.

Birinci ikinci katlarda filizlendirme kazanları var. Arpa elendikten sonra bu kazanlarda çimlendiriliyor. Çünkü ancak bu suretle malt haline gelebilir. Hani şu eczanelerden 100 kuruşa alıp, işşesini geri götürünce bize 60 kuruşa mal olan malt hûlâsası, bu çimlendirilmiş arpanın fırınlandıktan sonra tahammür ettirilmesinden elde edilir.

Bay Sabahattin diyor ki: «D vitamininin kaynağı bizim burasıdır.»

Üst kattaki fırın eskiden ancak 6 ton alabiliyormuş. Türk işçisinin sihirli eli burada da imdada yetişmiş. Fırın şimdi rahatça 10 ton alıyor.

Yeni yapılan binanın kapısı, kampanyası bittiği için kapalı idi. Camlı kapıdan girince sevinçten titrememek kabil değil.

«Bütün bunlar Türk işçisinin eseri mi?» diye heyecanla sorunca Bay Sabahattin'in gözlerinde çocuğundan bahsedilen babanın gözlerindeki parıltıyı gördüm.

«Evet herşeyi bizim. Fabrikamızın atölyesinde yapıldı.»

Eski malt dairesinde gördüğümüz sıkıntı yerine ferahlık, aydınlık vardı Ayıklama cihazı, soğuk hava tertibatı, kazanları, siloları insana çocuk gibi tutmak, okşamak hevesi veriyor. Kumanda tablosu fabrikanın kalbi gibi. Soğuk su, sıcak su, tuzlu su, hava elektrik, boşaltma, doldurmaya kumanda eden bütün âletler elimizin altında. Burada çalışmak bir zevktir.

İşletme şefi izahat veriyor:

«— Bu kısım en son teknik icaplara göre yapılmıştır. Bütün cihazların kumandası bir tek tabloda toplanmıştır

Bütün işletme vaziyeti makineleştirilmiştir. Burada yapılan maltın kalitesi daha yüksektir. Yılda 700 ton malt yapmaktadır. Bu 3,5 milyon litre biraya tekabül eder. Bu ise 7 milyon şişe eder. Kâr bir yana sadece 10 kuruş M. Savunma vergisi 700 bin lira eder. Buranın maliyet fiyatı 400 bin liradır. İşçilerden, umum müdüre kadar hepimiz ağır bir mesuliyet hissi altında çalıştık. Eserimizle iftihar ediyoruz. Bu fabrikayı ancak mütehassıs işçiler yapabilir. Bir müteahhit bunu yapemazdı. Yapsa bile eksiltme ile olacağı için yapacağı iş de o kadar olurdu Atölyemiz daha büyük işleri yapmaya namzettir. Eski binanın fırınında yapılan tadilâtla her iki taraf da idare edilmektedir.»

Biraz evvel önünden dört duvar gibı geçtiğim bu binadan çıkarken camiden çıkar gibi vecd içinde idim.

Bu binada hazırlanan malt kazanlara boşaltılır, kaynatılır, şekerlenir,

Iki işçi atölyede çalışıyor.

şerbetçi otu ile 16 tondan 12 ton kalana kadar kaynatılır. Ve bira rengini alan bu mayi muazzam çini fırınlarda dinlendirilir. Eğer beklenen tanklar gelirse)tabii Amerikan yardımına dahil olanlar değil, su tankları) iyi dinlenen biralarımız Dünyanın en nefis biralarından olacakmış.

Buradan çıkınca Atölyeye geldik. Öte tarafta ne kadar hayran kaldı isem, burada da o kadar hayretler içinde kaldım. Bu kadar iptidai bir atölyede bu işler nasıl yapılmış? Kendi kendime: «Acaba yeni atölye binası tamamlanınca bu işçiler neler yapacaklar?» diye sordum. Atölyenin kapı-

(Devamı 4 üncü sahifede)

Yeni yapılan malt dairesinden bir görünüş.

Hikâye

SEVİNÇ

Nakleden İ. TAŞDELEN

Gecenin saat 12 siydi.

Halil Akyüz heyecan içinde ailesinin oturduğu kata çıkıp bütün odaları birer birer dolaşmıya başladı. Ana ve babası henüz yatağa uzanmışlar, kızkardeşi yatakta kolunu yastığa dayamış elindeki romanın son sayfasını okuyor, liseli kardeşleri ise çoktan uykuya dalmış bulunuyordu.

Evebeyni hayretler içinde:

— Nereden geliyorsun, ne olmuş sana böyle?.. diye sordular.

— Sormayın, sormayın!.. Ummadığım bir şey! Buna ben bile inanamıyorum.

Sevincinden ayakta duramıyan Halil kendisini koltuğa atıverdi.

— Hayır, buna imkân yok; akıllardan geçmiyen bir olay. Baksanıza şuraya bir.

Kız kardeşi battaniyeye sarılarak ağabeysinin yanına gelmiş liselilerde uyanmışlardı.

— A... O ne, yüzün sapsarı kesilmiş ayol?

— Sevinçten anne, bak, bütün Türkiye, bütün Türkiyeye adım sanım yazıldı. Beni memlekette tanımıyan kalmadı. Evvelce tapu kâtibi Halil Akyüz adında birisinin dünyada mevcut olduğunu sizden başka kimse bilmezdi. Şimdi ise bütün Türkiye. Ah Allahım!

Halil yerinden fırlayıp, odaları bir daha dolaştı, tekrar yerine çöktü.

— Ne imiş canım, doğru dürüst anlat da, bakalım ne olmuş.

— Siz vahşi hayvanlar gibi yaşıyorsunuz. Gazete okumazsınız. Herkesçe malûm olan olaylara kıymet vermezsiniz. Gazetelerde neler var neler. Ben o kadar bahtiyarım ki. Gazete deyince meşhur adamlar hakkında yazılan yazılar akla gelir. İşte benim ismim de artık gazetelere geçti.

— Sahi mi söylüyorsun Halil? Hani, nerede?

Babası renkten renge giriyor, annesi ellerini açmşı dua ediyordu. Liseliler yataktan kalkmışlar, ağabeylerinin heyecanlı sözlerini dinliyorlardı.

—Evet, evet! Bana ait yazılarla dolu. Yahu Türkiye olduğu gibi duydu. Şu sayıyı al sakla. Büyük bir hâtıradır. Bazan açar okuruz.

Halil cebinden çıkardığı gazeteyi babasına uzattı. Evvelce mavi kalemle işaret etmiş olduğu satırlara parmağını bastırarak:

— Okuyun! dedi.

Ihtiyar babası elini gözlüğe attı.

— Okusanıza!..

Adamcağız öksürerek okumağa koyuldu:

«Eylûl ayının 19 uncu günü akşam saat 11 de Tapu kâtibi Halil Akyüz...

— Nasılmış? Görüyorsunuz ya. Sonrasını okuyun!..

«Tapu kâtibi Halil Akyüz, arkadaşının evinden sarhoş bir halde çıktığı sırada, Alibey köyünden Hasan Yürük'e ait faytonun beygiri altına, tepeüstü yuvarlanmış, ürken hayvan önündeki bir el arabasının üstünden atlayıp onu da beraber sürükleyerek dörtnal kaçmağa başlamışsa da bekçiler tarafından durdurulmuştur. Baygın bir halde yatan Halil Akyüz karakola götürülerek doktor tarafından yapılan muayenesinde yediği çifte ensesinden...

— Baba, ben arabanın okuna çarpmış olacağım. Siz sonrasına bakın!

«... çifte ile ensesinden hafifçe yaralanmış olduğunu mübeyyin rapor tanzim kılınmıştır. Kazazedeye sıhhi yardım yapılmaktadır.»

— Ensemi soğuk su ile ıslatmamı söylediler. Okudunuz ya artık bütün Türkiyeye yayıldı demek. Verin şunu bana!

Halil gazeteyi kapar kapmaz katladı. Cebine yerleştirdi.

— Gidip amcamlara göstereceğim. Yanımızdaki komşulara da okutmak lâzım. Az daha unutuyrodum: Hüseyine... Kahveci Aceme.. Duracak vaktim yok, Allahaısmarladık.

Halil şapkasını başına giyerek büyük bir sevinçle sokağa fırladı.

Müsabakamız

Türk işçisinin hususiyetlerini bir cümlede, ceviz bir şekilde en güzel ifade edecek işçiler arasında bir müsabaka açıyoruz. Müsabaka 23/Ekim/1948 Cumartesi günü sona ermiş olacak ve 30/Ekim/1948 Cumartesi günü çıkacak nüshamızda müsabakada kazananlar ilân edileceklerdir.

Gelen Vecizeler

1 — Türk işçisinin tahammül ve ümidi an'anevi tevekkülüdür.

Lâtif Kızıltuğ
Defterdar Fab. Dokuma işçisi

ABONELERİMİZE

Gazetemize abone olupta kendisine gazete gitmiyen okuyucularımızın idarehanemize müracaatla keyfiyeti bildirmelerini rica ederiz.

SÜREYYA BİROL'UN BİR KIZI DÜNYAYA GELDİ

Arkadaşımız Süreyya Birol'un Salı gecesi bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Anne ve Babayı tebrik eder, uzun ömürler dileriz.

BOLŞEVİK ZINDANLARINDA 12. SENE

Anlatan: *İ.T.A.*

Yazan: *NAZMİ SEVGEN*

(Her hakkı anlatana aittir. Mehaz gösterilerek iktibas ve nakledilemez.)

— 9 —

Ertesi günü hepimizi teker teker idare heyetine çağırdılar.

İdare heyetinin toplandığı bina Üinvresitenin karşı tarafında idi. Evvelâ ben gittim. Merdivenleri inince, kuytu ve loş bir yerde eli tabancalı biri önledi:

— Doğru istasyona!..

Karşı koymağa, hattâ cevap vermeğe imkân yoktu. Eşyamı almak istedim. Beni yanında tevkif ederek içeri haber yolladı. Yalnız battaniyemi getirdiler. Tabancalı memur beni doğruca Kurski garına sevkederek hazır bulunan trene bindirdi. Soluğu Yenakiyef'de aldım.

Yenakiyef bir maden kasabasıdır. Pis, berbat bir yer. Kasabada kırmızdan boş birşey yok. Tatarların bütün işi kımız satmak. Kasabada beklemeden maden ocağına gidip evrakımı verdim. Bana bir işçi elbisesi, bir fener verdiler. Koca bir koğuşta da otları ibaret bir şilte gösterdiler. Çalışacakım, burada da zıbaracakım demek istediler sanki... Derin bir ümitsizlik içerisinde idim. Ben kim, maden ocağı kim?.. Maden ocaklarında çalışacak olduktan sonra canım Zonguldak ne güne duruyor?.. Ben hani dokuma ustabaşısı olacaktım?.. İstikbale ait düşünce ve emeklerimin tamamiyle sönmek üzere olduğunu, tehlikeli, korkunç bir akıbete doğru sürüklenmekte olduğumu görüyordum. Aman Yarabbi, sen beni bu belâdan kurtar!. Bu düşüncelerin tesiri altında maden ocaklarında çalışmağa karar verdim. Ocak müdüründen izin alarak kasabaya döndüm. Sözüm ona «Paris cicili» denilen, yerlere serilmiş ot minderlerden kurulan bir yerde üç gece kaldım. Maksadım Moskovaya dönmek, iş komiserine çıkıp «Bizi komünist yapmak için getirdiniz, komünistlik bu mu?.. Açım, çıplağım, gayri memnunum. Yerim, yurdum yok. Bu hal karşısında; Türkiyeye döndüğüm zaman ben nasıl komünizm propagandası yapabilirim?..» diye şikâyet etmeği tasarladım. Yanımdaki battaniyeyi hızır gibi imdadıma yetişti. Onu yirmi beş rubleye otelde sattım. Bu para ile derhal Moskovaya döndüm. Yatmak için Üniversiteye gittim. kabul etmediler. Çalışma komiserliğine gittim. Komiserin huzuruna çıkmak kabil değil. Hususi kalem müdürü beni bir yerde bekletti. Biraz sonra ismini ve kim olduğunu bilmediğim bir büyük memura çıkarttılar. Derdimi anlattım, beni ya Türkiyeye iade ediniz veya hapse gönderiniz dedim.

Orasının Hariciye komiserliği olmadığını Kominterden aldıkları emir mucibince hareket ettiklerini, Çalışma komiserliğince yapılacak bir muamele bulunmadığını, mürettep olduğum maden ocağına gitmekliğim lâzımgeldiğini söyledi. Orada; sonradan iş pazarları müdürü Dergolç olduğunu öğrendiğim sakallı ve yaşlı bir adam, halimden müteessir olmuş olacak ki «emrine verildiğim takdirde bana iyice bir iş verebileceğini» o zata teklif etti, kabul olundu. Bu suretle geniş bir nefes aldım. Allah razı olsun dedim.

Karabanovada gördüklerim:

Dergolç'un verdiği tavsiye mektubiyle, Moskovaya yüz kilometre uzaklıktaki Vlademir vilâyetinin Karabanova kasabasındaki mensucat fabrikasına gittim.

(Devamı var)

Konya Ereğli mensucat işçileri sendikası ANA TÜZÜĞÜ

f) İşçi sigortaları kanunu ile iş ve işçi bulmak kurumu kanunu ve çalışma Bakanlığının kuruluşu hakkındaki kanun hükümlerine göre teşkilâtlanan kurullara gönderilecek temsilcilerin seçimine iştirak etmek,

g) Sendikanın fikir yayımını yapacak gazete veya dergi çıkarmak veya diğer sendikalar veya benzeri meslek teşekkülleri ile bu amaca yarayan bir gazete veya derginin çıkması için iş birliği yapmak,

h) Üyelerinin ve ailelerinin mesleki ve umumi bilgilerini artıracak ve kültürlerini genişletecek kurslar ve konferanslar tertip etmek ve boş zamanlarını iyi geçirmek için imkânlar sağlamak,

i) Çalıştıkları iş yerlerinde mevcut tesislerden ve makinelerden daha iyi faydalanılması ve işçilerin ferdi randımanlarının artırılması için iş verenlerle müzakere yapmak ve bunlara faydalı tekliflerde bulunmak,

k) Üyeleri ve aileleri yararına istihsal, istihlâk, kredi ve yapı kooperatifleri kurmak,

l) Ticari gayelerle olmamak şartile sağlık ve spor tesisleri kurmak ve işletmek.

Madde. 11 — Konya Ereğli Mensucat işçileri sendikası siyasi propoganda ve yayın faaliyetleri ile iştigâl edemez ve her hangi bir siyasi teşekkülün faaliyetine vasıta olamaz bu sendika mesleki ve milli bir teşekküldür. Ve Milli menfaatlere aykırı hareket etmez.

Mad. 12 — Sendika, gelirlerini bu tüzükte ve buna bağlı talimatnamede yazılı olan yerler dışında başka bir yere sarfedemez.

SENDİKANIN TEŞKİLÂTI

Madde. 13 — Sendika teşkilâtı şunlardır:

a) Genel kurul,
b) Yönetim kurulu,
c) Denetim kurulu,
d) Haysiyet divânı,
e) Temsilciler,
f) Sendika memur ve müstahdemleri,

GENEL KURUL

Madde. 14 — Genel kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Tönetim kurulunun çalışma ve hesap raporlarile de neticelerin mürakabe raporlarını dinlemek bunlar üzerinde görüşmek ve karara varmak,

b) Yönetim ve denetim kurulunu bir senelik çalışmalarından ibra etmek,

c) Sendika bütçesini müzakere ve kabul etmek,

d) Yönetim kurulu tarafından Gene kurulun tasvip ve tasdikine sunulan karar ve teklifleri görüşün kesin karara bağlamak,

e) Üyeler tarafından 19. cu madde gereğince müzakeresi istenilen konuları görüşün karara bağlamak,

f) Yönetim ve denetim kurulunu Haysiyet divânını ve yedeklerini seçmek,

g) Gelecek yıl çalışma proğramında gözetilmesi istenilen hususlara dair ana hatlar üzerinde yeni yönetim kuruluna telkinde bulunmak,

h) İşubu Tüzüğün 23. cü maddesine uyularak yapılan teklifler üzerine tüzükte değişiklikler yapmak,

i) Başka Sendikalar ile birlik kurmağa veya Sendikanın menfaat ve gayesine uygun amaçlar güden diğer dernekler ile iş birliği yapmağa veya bunlar ile federatif teşekküller vücude getirmeğe karar vermek,

Ereğli kömür havzasında

— Baş tarafı 2 nci sayfada —

İşin asıl sevinilecek tarafı bu istihsalin daha az işçi ile yapılmış olmasıdır. Yâni işçi azalıyor istihsal çoğalıyor! Bu demektir ki kalifye işçi çalışıyor, az adamla çok iş çıkarılıyor!

İşte rakamlar: 1947 haziranının ilk 15 gününde 222141 yeraltı işçisi gürdeliği ödendiği halde 1948 haziranının ilk 15 gününde 215060 yeraltı ışçisi gündeliği ödenmiştir. Ödenen yevmiye sayısında 7081 eksiklik vardır.

Havza idaresini bu başarısından dolayı tebrik ederiz.

İstanbul Bira Fabrikası

— Baş tarafı 3 üncü sayfada —

sı imlâ dairesine bakıyor. Bu son kapıdan girerken hararetten dilim damağıma yapışmıştı. Binlerce şişe geliyor dolup geçiyor. Kasalarla pastörize edilip dışarı sevkediliyor. Günlük imlâ edilen şişe miktarı 120 bine kadar yükseliyormuş. Fıçılar da 30 bin şişeye tekabül edermiş.

Burada ikram edilen soğuk bira hakikaten canıma deydi.

Bay Sabahattin Güvenen'den ayrılırken bir sual sordum:

«Bu muazzam eserin yapıcıları müstahak oldukları mükâfatı buldular mı?»

«Fabrika idaresi dahili talimatnameye göre istihsali artıran işçilere mükâfat verilmesi icabettiği için Umum Müdürlüğe yazdı. Bugünlerde tasdikini bekliyoruz.»

Sendika Başkanı Bay Nizamettin Yalçınyuva ile de uzun uzun konuştuk.

«Bizi yıldıran şey yarındır... Bugünden korkumuz yok. İhtiyarlık sigortası bizim için en büyük garantiyi teşkil edecektir. Fabrikamız civarında işçi evlerinin yapılmasına müsait arsalar var. Eğer bu yapılırsa hem işçi dinlenmek imkânı bulacak, hem de mesken davası hallolunacak. Hafta tatiline de ihtiyacımız çok» diyor.

Fabrikadan ayrılırken kamyonlar bağrı yanıklara, birayı iksir gibi taşıyorlardı. Serin biraları hatırlayınca içimden bu su için çalışanların onları içenler kadar mes'ut olmalarını diledim.

A. Hami

HÜRBİLEK

Haftalık Gazete

Sahibi:
İ. İ. S. Birliği

Yazı işlerini fiilen idare eden

Sabahattin SELEK

Basıldığı yer: ŞAKA Matbaası

Yıllık abonesi: 5 liradır.
Geçmiş nüshalar 20 kuruştur.
Gönderilen yazılar neşredilsin veya edilmesin iade edilmez.
İş ve işçi arıyanların ilânları Parasız neşredilir.

İLÂN TARİFESİ

2 nci ve 3 üncü sayfalarda santimi 1,5, son sayfada bir liradır.